BRUG
bij

DENENTER

ADVIES

DEVENTER

12.1

Staatssecretaris van Onderwijs, Cultuur en
Wetenschap, Mr M.C. van der Laan
p/a Rijksdienst van de Monumentenzorg
mr. M.P.Otten
Postbus 1001
3700 BA Zeist

VERZONDEN 0 3 JULI 2006

Kenmerk : RMW/VHMZ 2006. 11338
Contactpersoon : Mw. W.G.Kroeze
Onderwerp : Wilhelminabrug Deventer, advies artikel 3 Monumentenwet

Deventer, 26 juni 2006
Telefoon : 0570-693495
Faxnummer : 0570-693289

Geachte Mevrouw van der Laan,

Naar aanleiding van uw verzoek om advies met betrekking tot de aanwijzing van de Wilhelminabrug te Deventer tot Rijksmonument conform artikel 3, lid 5 van de Monumentenwet 1988, kunnen wij u het volgende berichten.

Wij adviseren u **niet** over te gaan tot rijksbescherming. Het advies is gebaseerd op de stedenbouwkundige situering en het (negatieve) advies van de adviesraad monumenten.
De aanwezige cultuurhistorische waarden van de brug met landhoofden, aanbruggen en trapopgangen, zoals verwoord in het document van de Stichting Boogbrug Vianen, worden zeker onderkend. De architectonische waarde en betekenis van de Wilhelminabrug is onmiskenbaar en van grote symbolische waarde voor de stad. De brug kan echter als bouwwerk niet los worden gezien van de omgeving en de context. Aan de lokale stedenbouwkundige situering wordt naar ons oordeel in de waardering en omschrijving onvoldoende aandacht besteed.
De stedenbouwkundige situering van de brug -met name de aanlanding aan de stadszijde- is als verstorend te karakteriseren. In de beschrijving van het beschermd stadsgezicht (Rijksdienst Monumentenzorg 1986) wordt ondermeer beschreven dat 'de confrontatie van de historische binnenstad met het viaduct heeft geleid tot een sterk onevenwichtige opbouw, waarbij de restgebieden (Parkeren en plantsoen) zeker niet een positieve bijdrage leveren aan de overgang tussen de historische en recent tot stand gebrachte structuurlijnen'. De adviesraad monumenten geeft aan dat ' door de wijze waarop de aanlanding in de stad zowel in ruimtelijk opzicht als door de verkeerskundige betekenis het Sluiskwartier van de binnenstad wordt afgesneden en de omgeving van de Sluisstraat zelf onherstelbaar heeft beschadigd'.
In het aanwijzingsverzoek van de Stichting wordt tevens ingegaan op de waarden van het complex van 12 bruggen als geheel. De gemeente wordt echter verzocht om te adviseren over de in haar grondaanwijzing gesitueerde brug, de Wilhelminabrug. In dat perspectief wordt de stedenbouwkundige situatie zwaarder beoordeeld dan de complexwaarden van het geheel.

In uw schrijven verzoekt u tevens om een verslag van het horen van belanghebbenden. Conform artikel 3, lid 4 van de Monumentenwet 1988 heeft de gemeente een hoorzitting ex artikel 3, Lid 4 Monumentenwet 1988 gehouden voor belanghebbenden. Als belanghebbenden zijn uitgenodigd: De Staat, Regionale Directie Domeinen Noordoost (recht van eigendom), Gemeente Deventer (recht van opstal), Stichting Boogbrug Vianen (verzoeker). Een verslag is bijgevoegd.

Tot slot kunnen wij u melden dat het object is gelegen **binnen** de bebouwde kom.

Wij hopen u hiermee voldoende te hebben geïnformeerd.

Hoogachtend,

Burgemeester en wethouders van Deventer,
De secretaris, de burgemeester,

Mr. Th. Bakhuizen drs. J. van Lidth de Jeude

Bijlage:
Verslag horen belanghebbenden

Cc: archief, regionale Directie Domeinen, Gemeentewerken

College van Burgemeester en Wethouders van Deventer
Postbus

Geacht College,

Tijdens de vergadering van de Adviesraad Monumenten en Archeologie stond het verzoek tot aanwijzing tot rijksmonument van de gehele cluster van 12 bruggen uit het Rijkswegenplan van 1927 geagendeerd. Voor Deventer betrof dit uiteraard de Wilhelminabrug uit 1943, het sluitstuk van dit rijkswegenplan. De brug is in 1945 opgeblazen en na de oorlog weer conform het oorspronkelijke ontwerp herbouwd.

De Stichting Boogburg Vianen heeft een verzoek ingediend bij de staatssecretaris om 12 boogbruggen, als complex, in ons land aan te wijzen als rijksmonument.

Door het verzoek van de St. Boogbrug Vianen ligt er een voorbescherming op de Wilhelminabrug. De procedure is in gang gezet en het college is verzocht te adviseren.
Een hoorzitting heeft plaatsgevonden waarvoor waren uitgenodigd, Stichting Boogbrug Vianen, Rijkswaterstaat en de gemeente Deventer.

1 Het verslag van deze hoorzitting gaat met het advies naar de staatssecretaris.

Aan de Adviesraad Monumenten de taak uw college te adviseren over deze aanwijzing.

Bij onze overwegingen hebben de volgende aspecten een rol gespeeld:

- De Wilhelminabrug als onderdeel van een groter complex (rijkswegenplan 1927)
- De Architectonische kwaliteit en betekenis
- De ligging van de brug in de stedelijke context

Hoewel de brug inderdaad onderdeel uitmaakt van een groter complex, is inmiddels bekend dat een aantal gemeenten, waarin bruggen uit hetzelfde wegenplan zijn gelegen, de aanwijzing tot monument niet hebben ondersteund. Daarmee komt het argument van de brug als onderdeel van een nog gaaf ensemble te vervallen.

De architectonische waarde en betekenis van de Wilhelminabrug is onmiskenbaar en van grote symbolische waarde voor de stad. De brug maakt zelfs deel uit van het logo van de gemeente. De brug is uitgebreid beschreven; constructie, landhoofden en aanbruggen zijn karakteristiek en
2 voldoen aan criteria die bij aanwijzing worden gehanteerd. (zie bijlagen)

De ligging in de stedelijke context is echter problematisch. Wij zijn van oordeel dat ligging van de brug beide zijden van de IJssel tekort doet. Het bijzondere contrast tussen de stad en haar groene overzijde wordt er door genivelleerd. Van nog grotere importantie is de wijze waarop de aanlanding in de stad zowel in ruimtelijk opzicht als door de verkeerskundige betekenis het Sluiskwartier van de binnenstad wordt afgesneden en de omgeving van de Sluisstraat zelf onherstelbaar heeft beschadigd. De stadzijde van de brug frustreert daarmee een natuurlijke vergroting van de binnenstad in zuidelijke richting, waardoor het herstel van het kostbare historisch gegeven van de Oude Haven vrijwel onmogelijk wordt. Alle interessante stedenbouwkundige studies ten spijt.

De Adviesraad Monumenten en Archeologie staat voor de betekenis van het herstel van de Oude Haven voor de stad. Zowel in historisch opzicht als ook voor de economische waarde van dit in potentie karakteristieke deel van Deventer. Alle ruimtelijke plannen en ingrepen moeten het herstel van de Oude haven op welke termijn dan ook mogelijk blijven maken.

Het gevolg van onze opstelling is, dat wij op grond van de hierboven aangegeven argumentatie, over het aanwijzen van de Wilhelminabrug tot rijksmonument negatief adviseren. Wel willen wij er voor pleiten dat de brug als zodanig kan worden behouden. Dit zou wellicht op een locatie kunnen die beter aansluit op het verkeerskundige weefsel van de stad en haar directe omgeving.

Wij vertrouwen erop u met dit advies van dienst te zijn geweest

Hoogachtend

Prof. J. van der Graaf	Ir. J.A. van den Berg
Voorzitter	secretaris

DEVENTER

SECTOR RUIMTE MILIEU EN WONEN

Stichting Boogbrug Vianen
T.a.v. de heer W. van Sijl
Walkade 15
3401 DR IJsselstein

VERZONDEN 24 MEI 2006

Sector/Afd. : **RMW /VHMZ**
Behandeling : **A.M.M. Hutten-Bekemeier**
Onderwerp : **verslag van horen**

Deventer, 19 mei 2006
Telefoon: 0570-693450
E-mail: a.hutten.bekemeier@deventer.nl

Geachte heer Van Sijl,

Bijgaand doen wij u toekomen het verslag van de hoorzitting van 15 mei 2006.

Uw eventuele opmerkingen zien wij graag binnen twee weken tegemoet.

Met vriendelijke groeten,

Burgemeester en wethouders van Deventer,
Namens hen,
Het hoofd van de afdeling Volkshuisvesting en Monumentenzorg

H. Vos

Verslag van horen

Datum/tijd : Maandag 15 mei 2006, 13.30 uur
Plaats : Landshuis, kamer 2 (Grote Kerkhof 4 te Deventer)
Aanwezig : De heer W. van Sijl (Stichting Boogbrug Vianen)
De heer J. Geerts (programma onderdeelmanager grote projecten)
Mevrouw W.G. Kroeze (teamcoördinator Monumenten en Archeologie)
Mevrouw A.M.M. Hutten-Bekemeier (juridisch beleidsmedewerker afdeling Volkshuisvesting en Monumentenzorg)
Onderwerp : Wilhelminabrug, verzoek tot aanwijzing tot rijksmonument
Verslag : A.M.M. Hutten-Bekemeier

Mevrouw Kroeze heet de aanwezigen welkom en stelt vast dat genodigde heer C.G.A.M. Meereboer van De Staat, Regionale Directie Domeinen Noordoost, zonder kennisgeving niet aanwezig is.

De aanwezigen stellen zich voor en geven aan in welke hoedanigheid zij vertegenwoordigd zijn. De heer Van Sijl geeft aan sinds acht jaren (de enige) bestuurder te zijn van de Stichting Boogbrug Vianen en thans verzoeker van de plaatsing op de rijksmonumentenlijst. De heer Geerts is aanwezig namens de rechtspersoon de gemeente, in verband met het recht van opstal. Namens het college zijn mevrouw Kroeze en mevrouw Hutten-Bekemeier belast met het horen van belanghebbenden ex artikel 3, vierde lid van de Monumentenwet 1988.

Nadat mevrouw Kroeze de procedure heeft uitgelegd en heeft toegezegd dat de heer Van Sijl een kopie van het verslag van de vergadering van de gemeentelijke adviesraad monumenten zal krijgen toegezonden, geeft zij de heer Van Sijl het woord. Mevrouw Kroeze vraagt om daarbij ook in te gaan op de noviteit, gelet op de aanwijzingsstop van rijkswege.

De heer Van Sijl begint zijn verhaal met de Boogbrug bij Vianen. Acht jaar geleden zou die worden gesloopt, evenals de brug bij Zaltbommel. Voor beide bruggen is de Stichting destijds een aanwijzingsprocedure gestart, echter zonder resultaat. In september 2005 is ervoor gekozen om, vanwege de onderlinge samenhang, een complexaanvraag in te dienen voor twaalf bruggen in Nederland. De bruggen staan symbool voor de geschiedenis van de jaren 30, toen de ontwikkeling van de infrastructuur verschoof van spoorwegen (19^{e} Eeuw) naar autowegen (20^{e} Eeuw). Vanuit de behoefte aan nieuwe bruggen, met name over de grote rivieren, is in 1928 een aanvang gemaakt met een door het Bruggenburo ontwikkeld plan. Ingenieur Harmsen begon in 1928 en bouwde in de periode tot 1943 in totaal twaalf bruggen: technisch goed ontworpen, allen geklonken (niet gelast) en ingegeven door een functionele benadering. Deze twaalf bruggen zijn niet alleen voor het oeuvre van Harmsen van belang, maar ook voor de Nederlandse geschiedenis van de ontwikkeling van de bruggenbouw, van de vakwerkligger tot de boogbrug. De eerste brug is in 1928 gebouwd bij Zwolle en de eerste boogbrug dateert uit 1935 (bij Arnhem). Als hoogtepunt van de ontwikkeling noemt de heer Van Sijl de brug bij Nijmegen, destijds de grootste van Europa. Deze brug is, evenals de brug bij Zwolle en bij Hendrik Ido Ambacht, individueel aangewezen als beschermd rijksmonument. De Wilhelminabrug van Deventer vormde in 1943 het sluitstuk. Deze brug is het meest ontwikkeld (eenvoudig en functioneel) en diende als voorbeeld voor latere bruggen; het concept is niet gewijzigd.

De heer Van Sijl vervolgt zijn verhaal door aan te geven dat de twaalf bruggen ook vanwege de verwevenheid van bedrijven van nationaal belang zijn. Het was crisistijd en men wilde alleen bruggen van Nederlands fabrikaat. De betrokken bedrijven kregen een quotum toegewezen, waardoor er soms meer bedrijven aan één brug werkten en ook andersom er soms één bedrijf meer bruggen heeft gemaakt. Ook dit ondersteunt de complexwaarde. Deze complexwaarde wordt verder ondersteund door de verbondenheid met de Tweede Wereldoorlog. Op de brug bij Dordrecht na, zijn alle bruggen in de Tweede Wereldoorlog gebombardeerd en daarna (onder leiding van Harmsen) herbouwd.

Afsluitend geeft de heer Van Sijl aan dat alle feiten samen maken dat gesproken kan worden van een cultuur historisch topmonument, dat de basis vormde voor de automobiliteit en dat het verdient om als tijdsgewricht voor het nageslacht te worden behouden.

Op de vraag van mevrouw Kroeze of het wat de stichting betreft 'alles of niets' is, antwoordt de heer van Sijl dat de afwezigheid van één schakel afbreuk zou doen aan de complexwaarde.

Nasar aanleiding van een vraag van de heer Geerts over de gevolgen van aanwijzing voor het onderhoud schetst mevr. Kroeze de wettelijke bepalingen die gelden, waarbij met name de monumentenvergunning voor wijzigingen (verstrekt door de gemeente) aan een monument ter sprake komt. De heer van Sijl geeft naar aanleiding van een vraag van de heer Geerts aan dat wat de stichting betreft de bruggen wel gewijzigd moeten kunnen worden als dit nodig is voor het functioneren.

Niets meer aan de orde zijnde, sluit mevrouw Kroeze de hoorzitting en bedankt zij de aanwezigen voor hun komst en bijdrage. Zij geeft aan dat zij contact zal opnemen met de heer Meerboer voor een eventuele schriftelijke reactie; de heer Van Sijl zal hiervan in kennis worden gesteld.

DEVENTER

Stichting Boogbrug Vianen
T.a.v. de heer W. van Sijl
Walkade 15
3014 DR IJSSELSTEIN

Kenmerk : RMW/VHMZ 2006.07807
Contactpersoon : G.Kroeze
Onderwerp : Hoorzitting uitnodiging Wilhelminabrug

Deventer, 3 mei 2006
Telefoon 0570-693495
Faxnummer 0570-693289

E-mail wg.kroeze@deventer.nl

Geachte heer Van Sijl,

Conform artikel 3, lid 4 van de Monumentenwet 1988 nodigen burgemeester en wethouders van de gemeente Deventer u uit voor een **HOORZITTING EX ARTIKEL 3, LID 4 MONUMENTENWET 1988,** inzake het verzoek tot aanwijzing van de Wilhelminabrug tot rijksmonument. Het object is kadastraal bekend als: Gemeente Deventer, Sectie D Nummer 3120, 3123, Sectie E, nummer 10542.

Wij ontvangen u hiertoe graag op **15 mei 2006, 13.30 op het Grote kerkhof 4 te Deventer, kamer 2.**
In deze zitting worden de eigenaar, belanghebbende en de indiener van het verzoek tot aanwijzing tot rijksmonument van de brug in de gelegenheid gesteld zich te doen horen.

Het betreft:
De Staat, Domeinen (recht van eigendom)
Gemeente Deventer (recht van opstal)
Stichting Boogbrug Vianen (verzoeker)

Indien u verhinderd bent op dit tijdstip, vernemen wij dit graag zo spoedig mogelijk van u, zodat we een alternatief kunnen bieden.

Hoogachtend,
Burgemeester en wethouders van Deventer,
Namens hen,
het hoofd van de afdeling Volkshuisvesting en Monumentenzorg,

H. Vos

Bijlage: informatie betreffende de aanvraag